Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Wad, Gustav Ludvig.
Titel | Title:	Uddrag af Biskop Jens Bircherods Dagbøger for Aarene 1688-1691.
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : Hoffensberg & Traps Etabl., 1883
Fysiske størrelse | Physical extent:	9 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

PUBLIC DOMAIN

G. L. Wad.

J. Bircherods Dagbøger

1688 - 91.

1883.

42. - 201 - 8°

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130020576899

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Uddrag af

Biskop Jens Bircherods Dagbøger

for Aarene 1688—1691.

Meddelte af

Gustav Ludvig Wad.

Særtryk af Personalhistorisk Tidsskrift IV.

Kjøbenhavn.

Hoffensberg & Traps Etabl. — Kjøbenhavn.

1883.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Da Molbech i 1846 skrev Fortalen til sin Udgave af Bircherods Dagbøger, maatte han (S. XXII) beklage, at fire Bind af den ellers for Biskoppens hele Liv complette Række vare forsvundne — en Beklagelse, som endnu maa gjentages, da det savnede hidtil ikke er fundet. Imidlertid er det lykkedes mig at opdage nogle upaaagtede Uddrag just af de manglende Dagbøger (for Aarene 1688—1691), der ere afskrevne ved Midten af forrige Aarhundrede, sandsynligvis til Brug ved Udarbejdelsen af Blochs Fyenske Gejstligheds Historie, og nu findes i Gustav Ludvig Badens Papirer i Kongerigets Archiv under Nr. 373.

Desværre give Uddragene langt fra alt, hvad man kunde ønske; der er gjort et meget sparsomt Udvalg af Dagbøgernes Rubriker: *res meæ* og *res patriæ,* ja undertiden er der ved en Dag kun optegnet et Navn uden Sammenhæng med nogen Begivenhed. Enkelte Steder omtales Forfatteren i tredie Person, saa Originalens Udtryk maa være mer eller mindre omskrevet i Uddraget. Naar der under 7. Januar 1691 skrives »og staar hos med nyere Haand«, er dette, ligesom en Tilføjelse ved 19. October 1688, selvfølgelig en Bemærkning af den, der har excerperet Dagbogen.

At beholde Afskriftens Orthographi har jeg ikke anset fornødent.

1688.

10. October. Havde M. Mads Hviid, Sognepræst til St. Hans Kirke i Odense, Bryllup sammesteds med sin Formands, sal. M. Peder Karstensens, Efterleverske Anna Jensdatter Rosenberg.

17. October. Havde Bircherods sal. Faders Successor Mag. Knud Landorph, ss. Theol. et Ebr. Prof. Otth., Bryllup i Odense med min hjertekjære Søster Birgitte Bircherod, sal. Borgemester Willum Jensøns Enke.

19. October. Afbrændte Allested Præstegaard udi Fyen, Pastore Domino Jacobo Mustio.

NB. Afbrændte og i Hr. Henrich Zeuthens Tid omtrent 1734.

30. October. Havde M. Thomas Bircherod Bryllup med Anna Mule, sal. Mogens Mules og Margrethe Erichsdatters Datter.

31. October. Om Frid. 2do, som forkastede Formulam concordiæ, mente D. Wandalinus, at Kongen var en Syncretist.

2. November. Udvalgte Claus Bang[1]) Bircherod til Priv. Præceptor, da M. J. Eilertsen var død. Hans Fader var sal. M. Matthias Bangius, fordum Mathes. og Philosoph. Prof. paa Odense Gymn.

4. November. Var Bircherod hos Hr. Hans Thomsen Bork, Præst i Hvedstrup ved Roeskilde, som havde været hans første Skolemester i hans Forældres Hus Ann. 1664, 1665, da han var i Collegio Otthiniano Gymnasist.

17. November. Fik Laurits Hansen Skudsmaal fra ham, født i Odense af fattige men skikkelige Forældre. 1689 ordineret til Medtjener i Bogense af Th. Kingo.[2])

18. November. Prædikede Hr. Hans Lihme, Sognepræst i Middelfart, for Kongen.

26. November. Om Eftermiddagen Kl. mellem 3 og 4 døde i Kjøbenhavn M. Peder Friis, Sognepræst til Vindinge i Fyen, af et ulykkeligt Slag, han havde faaet udi sit Hoved, der han nogle Dage tilforn var væltet ved Roeskilde Kro, da han efter Ordre rejste hid til Staden for at prædike for Kongen.

8. December. Blev Hr. Peder Jespersen af Fyen beskikket til Hs. Kongl. Majestæts Confessionarius i Dr. Hans Leths Sted. Jeg erindrede, at jeg havde Aar 1675 imellem Paaske og Pintsedag, hver Onsdag og Løverdag, set Hr. Peder Jespersen og M. Ludvig Stud (som siden kom til Odense) paa Bibliotheca publica Academiæ conferere tilsammen, fornemmelig i at exscribere af libris homileticis de rareste Concepter, og nu skulle de begge lade sig høre for Kongen, da Hofprædicant-Embedet blev ledig etc.

27. December. Kom Capitain Michel Tønnesen til mig og sagde, at hans Hustru Mette Folqvarsdatter er min kjære Moders Farbroder-Datter.[3])

---

[1]) Siden Præst i Gjørding, Vemb og Bur.

[2]) Døde i dette Embede.

[3]) Hun maa altsaa have været Datter af en Folqvar Riisbrich, der ikke nævnes i Riisbrichernes Genealogi hos Molbech S. 235.

M. Erik Bredal, Bisp i Trondhjem, spurgte i sin Visitats en Bonde: varst Du med at forraade Vor Herre? Der Bonden svarede Nej, sagde Bispen: da var jeg. Hvortil Bonden svarede: Saamænd, min Fader, Du ser ikke heller ilde ud til det. Thi Bispen havde rødt Haar og rødt Skjæg.

1689.

21. Januar. Døde om Morgenen Hr. Cornelius Lerche, Sognepræst til Ore og Vixtrup Menigheder i Fyen.

26. Januar. Kom Studiosus Kield Søfrensen til mig og begjærede Recommendation til Ore Kald i afdøde Hr. Lerches Sted, og tillige ved andres Recommendation fik samme Embede.

27. Januar. Ordinerede i St. Knuds Kirke i Odense til Prædike-Embedet af D. Thoma Kingo efterfølgende Præster: Hr. Berthel Grot til Sognepræst i Haarby, Hr. Johan Wandel, Sognepræst til Vindinge, Hr. Hans Gregersen, Sognepræst til Stenstrup og Lunde, Hr. Lauritz Hansen, Medtjener til Bogense, Hr. Anders Zeuthen, Capellan til Lyø, Hr. Ole Bang, Vicepastor til Skydebjerg og Orte.

7. Marts. Døde Hr. Anders Lerche, Sognepræst i Svindinge i Fyen, 6 Uger efter sin Broder Hr. Cornelium. Hannem udi efterfølgende Maaned i samme Kald succederede Hr. Anders Zeuthen, tilforn Capellan paa Lyø.

10. Marts. Blev udi St. Knuds Kirke i Odense efterskrevne Præster af Thoma Kingo indviede: Hr. Kield Søfrensen Balslev, Sognepræst i Ore og Vixtrup, Hr. Jens Krog, Medtjener i Østofte i Laaland, Hr. Hans Jørgensen Stadager, Capellan til Fæø i Laaland, Hr. Matthis Atche, Medtjenere i Stokkemark i Laaland, Hr. Jens Snistorph, Medtjenere til Tillitze i Laaland, Hr. Jørgen From, Medtjenere til Errindløf og Olstrup ibid., og Hr. Jesper Engberg, Pastor adjunctus til Stubbekjøbing i Falster.

27. Marts. Der man paa Nørre-Broby Kirkegaard i Fyen vilde grave en Grav til et Lig, fandt man i Jorden en gammel af Rust næsten fortæret Tinkande og i den en Mængde hel gamle Sølvmønt.

1. Maj. Blev iblandt andre Præster i Kjøbenhavns Frue Kirke af Biskop Bagger [indviet] en ved Navn Hr. Hans Hvalsøe, Vicepastor til Strøby i Siælland. S. D. afbrændte Brenderup Præstegaard i Fyen, Pastore loci Dn. Ernesto Guntzero.[1])

[1]) Hr. Ernst Gynther Helm.

29. Juli. Beklagede for mig Peder Kylling, Botanicus Regius, der han mig om Eftermiddagen besøgte, at udi et Vers, som M. Hendrik Gerner i Birkerød havde gjort hannem til Ære i sin Catalogo Plantarum indigenarum, nylig udgaaen, hvori bemeldte Gernerus havde kaldet hannem Urtekonstens Mester etc., var ab invida qvadam manu, den Stund det var sub prælo, litera media N af det Ord Urtekonsten udtagen, saa at han nævnes nu sammesteds Urtekostens Mestere.[1])

18. September. Havde Hr. Knud Jacobsen Wichmand, Sognepræst til Ringe i Fyen, Bryllup paa Boltinggaard med Helvig Hansdatter Rommel, Hr. Hans Julii Rommels Pastoris Neraaensis Datter.

26. October. Hr. Hans Bang, M. Johannis Bangii Pastoris Bogoniani fil., kaldet til Sognecapellan til den danske Kirke i Fridericia.

3. November. Ordinerede Episcopus Fioniæ Dr. Thomas Kingo udi Odense Hospital til Prædikeembedet disse efterfølgende: Hr. Christen Brodersen Riisbrich, Sognepræst i Ronnes, Hr. Jørgen Rasmussen Herrested, Sognepræst til Gudme, Hr. Christen Andersen Fich, Medtjener i Korup, Hr. Christen Brun, Capellan pro persona i Vissenberg.

28. November. Tog Claus Bang, Matthis Bangs Søn, Attestats under D. Lassenio og D. Wandel og fik Illum.[2])

1690.

8. Januar. Havde Hr. Peder Povelsen Bagger, Sognepræst til Kjølstrup og Agedrup i Fyen, Bryllup paa St. Knuds Kloster i Odense med Anna Winterberg.

15. Januar. Fyldte Jens Bircherod (Bogens Autor) sit Alders 32 Aar.

13. Februar. Om Thomas Kingos Psalmebog; om samme den 17. Februar (p. 255) og den 5. Febr. (p. 259.)

---

[1]) Smlgn. Bloch, den Fyenske Gejstligheds Historie II, 198, hvor denne Notits citeres ordret. Slutningslinierne i det med H. T. G. undertegnede Æredigt i Kyllings Viridarium Danicum, Hafn. 1688, 4to, lyde saaledes:

Du Floræ anden Haand, Du Urtekostens Mester,
Som mangen Sommer-Dag paa Urter Øyen fester,
Vær flittig, Kædis ey om det staar noget hen,
Du GUd dog hafve skal og Kongen til din Ven.

[2]) Smlgn. ovenfor under 2. November 1688.

17. Marts. Døde Hr. Just Ludvigsen i Faaborg i Fyen, Anno Ministerii 32. Hannem succederede nogle Uger derefter Hr. Michel Høyelse, Sognepræst i Dalby her i Sjælland. Og fik Dalby Kald derefter ingen residerende Præst à part, men blev ved Kongens Brev annexeret til Ejby, som ligger i Nærværelsen.

17. Juni. Døde i Røslinge i Fyen Hr. Matthæus Reutzius og Provst i Gudme Herred og fik til Successorem sin for nogle Aar siden indviet Capellan Hr. David Olufsen; bemeldte Matthæus var død . . . .[1]) Patre celeberrimo . . . .[1]) M. Davide.

29. Juni. Havde Hr. Christen Brodersøn Riisbrich, Sognepræst til Udby i Vends Herred i Fyen, Bryllup i Medelfar.

7. Juli. M. Gregers Zimmer i Nykjøbing havde indladt [sig] i en Disput med Bisp Kingo.

11. September. Ordinerede i St. Knuds Kirke i Odense af D. Th. Kingo: Mag. Gregers Zimmer, Pastor adjunctus til Nykjøbing i Falster, og Hr. Jesper Jerresen, Sognepræst til Marslev og Birkinde i Fyen.

24. November. Blev M. Peder Claudianus, Sognepræst i Store Hedinge, dømt af 4 Commissarier fra sit Kald ob commissum in foro crimen perjurii, og samme Dom nogen Tid derefter for Højesteret confirmeret.

27. November. Havde M. Gregers Zimmer, Pastor adjunctus til Nykjøbings Menighed, Bryllup i Kjøbenhavn med Anna Catharina Brandt, M. Friderich Brandtes, Pastoris primarii Nycopiensis, Datter.

3. December. Gav Bircherod Henning Broholm testimonium privatum, da han skulde være Præst i Ringe.

1691.

1. Januar. Indviede Bisp Kingo i St. Hans Kirke i Odense Hr. Henning Andersen Broholm til Præst i Ringe i Fyen og Hr. Hans Kiøbing til Sognepræst i Vindeby og Herritzkirke Sogner i Laaland.

7. Januar. Hørte Raadmand Oluf Jensen i Roeskilde at prædike (som havde attesteret og havde Bispens Tilladelse) men lægger til: qvo τάξεως jure non dixero. Og staar hos med nyere Haand:

---

[1]) Aaben Plads i Manuscriptet; Hr. M. Davidsen Reutze var født i Stettin; Wibergs Præstehistorie II, 667.

Jeg har hørt i Nyborg M. Kellinghusen, en Proprietair i Fyen, prædike.

22. Februar. Ordinerede Bisp Kingo i Odense Hospital Hr. Berthel Lauritsen til Medtjener og Pastorem adjunctum til Menigheden paa Lyø.

5. April. Om Aftenen Kl. 11 døde i Odense M. Lorentz Edinger, Philos. et Gr. Ling. Professor paa Gymn., anno æt. 60. Ham succederede M. Thomas Brod. Bircherod, Broder til denne, in Prof. Philos., men til Prof. Gr. Lingvæ M. Elias Naur, Rector Scholæ.

15. April. Begravet i St. Knuds Kirke; M. Ludvig Stoud prædikede over ham af Job 27, 3, 4, 5, 6.

21. April. Hr. Hans Michelsen Winding og Kjæreste Gunnild Clausdatter Warbierg Bryllup strax efter.

22. April. Hr. Faber i Gislev recommenderede Henrich Matthiæsen Reutz.

M. Friderich Brandt, Sognepræst i Nykjøbing og Provst i Sønder Falster, død i sin Seng, da han frisk og sund var gaaen i den om Aftenen, 58 Aar, 3 Maaneder, 9 Dage.

23. April. Holdt M. Th. Bircherod sin Orat. inauguralem.

24. April. M. Gregers Zimmer Svigersøn af M. Brandt.

4. Maj. Arngrim Widalin Rector i Mariebo.

9. Maj. Iblandt de, som toge examen philosoph. Ephraim Joh. Monrad, Manasse Johannis Monrad, Bernhard Casparsen Suhr.

M. Elias Naur holdt sin orat. inaug.

16. Maj. Døde Hr. Hans Pedersen, Sognepræst til Høyrup og Giesteløv i Fyen.

19. Maj. Adskillige Baccalaurei.

Havde Hr. Rasmus Kisbye, Sognepræst til Sundby og Kirkeby i Falster, Bryllup med Sophia Elisabeth Brandt, M. Friderich Brandtes Datter.

20. Maj. Ephraim Monrad tog Attestats.

23. Maj. Resider. Cap. til Henne og Wenni Hr. Anders Henrichsen Bull propter Cognomen.[1])

26. Maj. Christen Kempe.

---

[1]) Udtrykket propter cognomen synes at maatte henføres til Christen Kempe, om hvem Intet vides. — Anders Bull blev 1691 residerende Pastor til Hevne i Trondhjems Stift og døde 1735 som Provst og Sognepræst til Hitteren.

1. Juni. Jacob Pedersen Sølling, Hr. Peder Knudsens Søn, Sognepr. i Søllinge i Fyen, som for 17 Aar siden var indskreven.

14. Juni. Døde Hr. Jørgen Jensen, Sognepræst til Tommerup og Brylle i Fyen, Anno ministerii 14de.

16. Juni. Havde Hr. Jens Zeuthenius, Sognecapellan til Vor Frue Kirke i Odense, Bryllup med Anna Sabina, Sl. M. Peder Carstensens, fordum Sognepræst til St. Hans Kirke i Odense, hans Datter.

26. Juni. Jens Jensen Othense, som har oversat Paradises Urtegaard, kalder sig og Poscolan, som skal være kommen deraf, fordi Folk i Odense kaldte ham Jens paa Skolen.

I den 1ste Edition staar disse 5 Bogstaver: K. M. S. S. S. og skal være: Kongelig Majestæts Smaa Sangeres Skolemester; thi han var før i Kongens Capel.[1])

7. Juli. Døde Hr. Adam Hansen Røy, Sognepræst til Majbølle i Laaland, anno min. 17, og kom ingen residerende Præst derefter, da det blev annecteret til Saxkjøbing. Bemeldte Hr. Adam havde skrevet alle Catalogos Librorum Biblioth. publicæ Universit. Hafniensis.

5. Juli. Døde i Marslev M. Hans Borman, anno æt. 40, minist. 17.

4. August. Døde Hr. Knud Iacobsen, Sognepræst til Ringe i Fyen, Anno min. 23.

---

[1]) Jens Jensen Otthense eller Poscolan, født i Odense, var Informator i Musik ved Hoffet i Christian d. 4des Tid, † i Kjøbenhavn 1640; Worms Lexicon II, 215. Den ældste Udgave af den nævnte Bog, som findes paa det kgl. Bibl., er trykt hos Christian Cassuben 1662 og hedder: Paradjsis-Vrtegaard. Det er: En Lyst-Hawe, Fuld aff Christelige Dyder (o. s. v.) Ved Johan: Arndt (o. s. v.) Fordansket, aff Jens Jenssøn Otthense, Ford. K. M. S. S. S. (8vo.) I hans Oversættelse af D. Johannes Gerhards Aculeus Mortis, Dødsens Braad, Kbh. 1619 (12mo) kaldes han Jens Jensen Otthinse, K. M. S. Dette lille Skrift indeholder først Fru Ellen Marsvins Vaaben og en Tilegnelse til hende, dat. Kjøbenhavn Hellig tre Kongers Dag 1619, i hvilken Oversætteren siger: Aarsagen W. F. Frue, huorfor ieg besynderlig haffuer denne lidle haandbog forfærdiget, oc aff Latinen fordansket, er, fordi ieg haffuer en tid lang draget, oc undertiden endnu drager, fører oc bær it suagt Legem, oc it skrøbeligt kar, som offte haffuer veret, oc er endnu megen fristelse oc mange stød vndergiffuet. Oc effterdi ieg haffuer lært oc forfaret i daglig fristelser, mere end engang, huorlunde de sprock, som wi end vdi vor velmact ere fuldkommelige visse paa, oc vel vide at trøste oss met, holde sig tilbage, oc ville icke indfalde, naar behoff giøris; Da er det meget gaat, at wi haffue it vist forraad aff Scrifften imod den oc den fristelse, om det eller det sprock vil icke vere sterckt nock.